

Culture for change: “Art and youth activism”
Exhibition of the joint artwork

BELGRADE, PRISTINA, PRIZREN
2024

Helsinki odbor
za ljudska prava
u Srbiji

Helsinki Committee
for Human Rights
in Serbia

artpolis
art and
activism
center

The exhibition was created as part of the project “Culture for change: “Art and youth activism” implemented by the Helsinki Committee for Human Rights in cooperation with ArtPolis from Pristina. The project is carried out with the support of the European Union.

This publication is produced with the assistance of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the Helsinki Committee for Human Rights in Serbia and do not necessarily reflect the views of the European Union.

Belgrade, Pristina, Prizren
2024

MIR IS MIRË

The name of this exhibition, realized as part of the project “Icebreakers/Culture without borders,” came from the creative collaboration between two participants, Mateja and Bljendon. In their joint work, they came up with a song that connects words from the Serbian and Albanian languages with a similar sound but different meaning. We were inspired by the phrase “peace is peace,” or a little differently, “Mir is Mirë.” “Mir” means “paqe” (peace), and “mirë” means “good” – “Paqe është e mirë,” “Peace is good.” This play on words can symbolize what we as peers have achieved through this project togetherness and peace, despite the challenges of the history of conflict.

Through learning, dialogue and getting to know each other in different environments, we were confronted with stories of violence and suffering, both individual and collective. Some of us brought personal and family stories about past suffering, which opened up space for mutual understanding and empathy. The project became a meeting place where new connections were formed, trust was built and the value of dialogue was recognized. Now we know that on the other side there are friends with whom we share common values.

The exhibition presents works that reflect our personal impressions and experiences, expressed through artistic expression. For visitors, this journey through the exhibition can be an opportunity to reflect on our shared experiences and challenges. We hope that the exhibition will become a place that inspires openness, cooperation and better understanding.

MIR IS MIRË

Naziv ove izložbe, realizovane u okviru projekta “Icebreakers/Kultura bez granica,” proizašao je iz kreativne saradnje između dva učesnika, Mateje i Bljendona. U zajedničkom radu osmislili su pesmu koja povezuje reči iz srpskog i albanskog jezika sa sličnim zvukom, ali različitim značenjem. Inspirisala nas je fraza “mir mir,” ili malo drugačije, “Mir is Mirë.” “Mir” znači “paqe” (mir), a “mirë” znači “dobar” – “Paqe eshtë e mirë,” “Mir je dobar.” Ova igra rečima može simbolizovati ono što smo kao vršnjaci postigli kroz ovaj projekat – zajedništvo i mir, uprkos izazovima koje nosi istorija sukoba.

Kroz učenje, dijalog i međusobno upoznavanje u različitim sredinama, suočavali smo se sa pričama o nasilju i patnji, kako pojedinačnim tako i kolektivnim. Neki od nas su poneli i lične i porodične priče o prošlim stradanjima, što je otvorilo prostor za međusobno razumevanje i empatiju. Projekat je postao mesto susreta gde su se formirale nove veze, izgrađeno poverenje i prepoznata vrednost dijaloga. Sada znamo da s druge strane postoje prijatelji s kojima delimo zajedničke vrednosti.

Na izložbi su predstavljeni radovi koji reflektuju naše lične utiske i iskustva, izraženi kroz umetnički izraz. Za posetioce, ovaj put kroz izložbu može biti prilika za promišljanje o našim zajedničkim iskustvima i izazovima. Nadamo se da će izložba postati mesto koje inspiriše na otvorenost, saradnju i bolje razumevanje.

MIR IS MIRË

Emri i kësaj ekspozite, e realizuar në kuadër të projektit “Icebreakers/Kultura pa kufij”, erdhi nga bashkëpunimi krijues i dy pjesëmarrësve – Matejës dhe Blendonit. Gjatë punës së tyre të përbashkët, ata krijuan një këngë që lidh fjalët serbe dhe shqipe me një tingull të ngjashëm, por me kuptim të ndryshëm. Na frymëzoi shprehja “mir, mir”, ose pak më ndryshe, “Mir dhe Mirë”. “Mir” do të thotë “paqe” (mir), kurse me fjalën “mirë” kthehet në – “Paqja është e mirë”, “Mir je dobar”. Kjo lojë me fjalë mund të simbolizojë atë që ne si bashkëmoshatarë kemi arritur brenda këtij projekti - bashkim dhe paqe, pavarësisht sfidave të historisë së konfliktit.

Nëpërmjet mësimi, dialogut dhe njohjes me njëri-tjetrin në mjedise të ndryshme, ne u përballëm me histori dhune dhe vuajtjesh, individuale dhe kolektive. Disa prej nesh sollën histori personale dhe familjare për vuajtjet e së kaluarës, të cilat hapën hapësirë për mirëkuptim dhe ndjeshmëri reciproke. Projekti u bë një vend takimi ku u krijuan lidhje të reja, u ndërtua besimi dhe u njoh vlera e dialogut. Tani e dimë se në anën tjetër ka miq me të cilët ndajmë vlera të përbashkëta.

Ekspozita prezanton vepra që pasqyrojnë përshtypjet dhe përvojat tona personale, të shndërruara në shprehje artistike. Për vizitorët, udhëtimi nëpër ekspozitë mund të jetë një mundësi për të reflektuar mbi përvojat dhe sfidat tona të përbashkëta. Shpresojmë që ekspozita të jetë një vend që frymëzon hapjen,
bashkëpunimin dhe mirëkuptimin më të mirë.

Samanta Daničić

Tamo i Nazad

Rad je pletenica napravljena od veštačke bele kose, prave ljudske kose i raznih predmeta sa ličnim ili kulturnim značajem, koje su mi dali učesnici programa. Pletenica je duga 70 cm, što simbolizuje put od Beograda do Prištine i nazad (oko 700 km). Postepeno uključivanje prave ljudske kose i ovih predmeta predstavlja način na koji se ideja (veštačke) etničke čistote raspada kad se ljudi sa "suprotnih" strana sretnu i povežu kroz zajednička, svakodnevnica ljudska iskustva.

Atje dhe Mbrapa

Krijimi është një gërshetë e bërë me flokë të bardhë artificialë, flokë të vërtetë njeriu dhe objekte të ndryshme me rëndësi personale apo kulturore, të cilat më janë dhuruar nga pjesëmarrësit e programit. Gërsheti është 70 cm i gjatë, që simbolizon udhëtimin nga Beogradi në Prishtinë dhe mbrapa (rreth 700 km). Përfshirja graduale e flokëve të vërtetë të njeriut dhe e këtyre objekteve përfaqëson mënyrën në të cilën ideja e pastërtisë (artificiale) etnike prishet kur njerëzit nga anët "e kundërta" takohen dhe lidhen përmes përvojave të përbashkëta, të përditshme njerëzore.

There And Back

The piece is a braid made from synthetic white hair, real human hair, and various objects with personal or cultural significance, given to me by the program's participants. The braid is 70 cm long, symbolizing the journey from Belgrade to Pristina and back (about 700 km). The gradual inclusion of real human hair and these objects represents how the idea of (artificial) ethnic purity breaks down when people from "opposite" sides meet and connect through shared, everyday human experiences.

Samanta Daniçiq (2003) e lindur dhe e rritur në Srbobran. Një artiste që përpigjet të kapë gëzimin dhe dhimbjen e përditshme të një njeriu të zakonshëm. Përveç krijimit të artit pamor, ajo shkruan edhe poezi, dhe disa nga veprat e saj janë botuar në dy koleksione: "Tanane revolucije" (Shtëpia botuese "Kontrast") dhe "Zbornik 47" (Qendra Rinore Pançevë). Ajo është shpallur Poetja e Javës në publikimin online të "Poetry Super Highway" nga Los Angeles. Arti i saj më së shpeshti eksploron përvojat personale, temat sociale dhe sfidat e të jetuarit të një jete të papërsosur në një botë të padrejtë. Ajo fokusohet në zbulimin e emocioneve që ne zakonisht i fshehim si turpi, frika, humbja, pakënaqësia dhe zilia, si dhe mënyrën se si e përpunojmë negativitetin tonë, pranojmë të metat tona dhe lidhemi me njerëzit e tjerë.

Samanta Daničić (2003) rođena i odrasla u Srbobranu. Umetnica koja pokušava da uhvati svakodnevnu radost i bol običnog čoveka. Osim što se bavi vizuelnom umetnošću piše i poeziju, a neki njeni radovi su objavljeni u dve zbirke: "Tanane revolucije" (Kontrast izdavaštvo) i "Zbornik 47" (Dom omladine Pančevo). Proglašena je pesnikinjom nedelje u onlajn publikaciji "Poetry Super Highway" iz Los Anđelesa. Njena umetnost najčešće istražuje lična iskustva, društvene teme i izazove življenja nesavršenog života u nepravednom svetu. Fokusirana je na otkrivanje emocija koje obično skrivamo poput stida, straha, gubitka, ogorčenosti i zavisti, kao i na koji način obrađujemo sopstvenu negativnost, priznajemo sopstvene mane i povezuјemo sa drugim ljudima.

Samanta Daničić (2003) was born and raised in Srbobran. She is an artist who seeks to capture the everyday joys and sorrows of ordinary people. In addition to visual arts, she also writes poetry, and some of her works have been published in two collections: "Delicate Revolutions" (Kontrast Publishing) and "Collection 47" (Youth Center Pančevo). She was named Poet of the Week in the online publication "Poetry Super Highway" from Los Angeles. Her art often explores personal experiences, social issues, and the challenges of living an imperfect life in an unjust world. She focuses on uncovering emotions that we usually hide, such as shame, fear, loss, resentment, and envy, as well as how we process our own negativity, acknowledge our flaws, and connect with others.

Dunja Škundrić

Usudi se suočiti sa tim

Rad je skoncentrisan na manipulaciju. Kako od malih nogu možemo biti upleteni u informacije/stavove i odluke u koje odrasli mogu lako da nas uvedu i poverujemo da nema drugog odgovora/izbora. Kasnije proživljavamo slična iskustva, ali mi bi trebalo da imamo slobodu izbora kako shvatamo/šta radimo sa tim informacijama kasnije. U mom performansu se to direktno vidi. Crni tekstil (negativne misli, sistem) kako me obavija i ruši u dužem momentu, ali se posle pomoći uzdižem i vraćam jača. Moj cilj je da me sistem ne obuzdava u želji da sarađujem sa ljudima iz Prištine, ili bilo kojim drugim umetnicima širom Balkana.

Guxo të përballesh me të

Puna është e fokusuar në manipulim. Si mund të ngatërrohemi që në moshë të re në informacione/qëndrime dhe vendime në të cilat të rriturit mund të na çojnë lehtësisht dhe ne besojmë se nuk ka përgjigje/zgjedhje tjetër. Më vonë ne rijetojmë përvoja të ngjashme, por duhet të kemi lirinë për të zgjedhur më vonë se si kuptojmë/çfarë bëjmë me atë informacion. Është drejtpërdrejt e dukshme në performancën time. Tekstili i zi (mendimet negative, sistemi) më mbështjell dhe më rrëzon për një kohë të gjatë, por pas ndihmës ngrihem dhe kthehem më i fortë. Qëllimi im është që sistemi të mos më pengojë të dëshiroj të bashkëpunoj me njerëz nga Prishtina, apo ndonjë artist tjetër në Ballkan.

Dare to face it

The work focuses on manipulation. How can we be entangled from a young age in the information, attitudes, and decisions that adults can easily impose on us, making us believe there is no other answer or choice? Later, we experience similar situations, but we need to have the freedom to choose how we understand and what we do with that information afterwards. This is directly visible in my performance. The black textile (negative thoughts, the system) envelops and crushes me for a prolonged moment, but after some help, I rise and bounce back stronger. My goal is to ensure that the system does not restrain me from collaborating with people from Pristina or any other artists across the Balkans.

Dunja Shkundriq (1999), e lindur në Pançevë. Ajo e ka filluar karrierën e saj artistike në Technoart në Beograd në vitin 2014 dhe e ka përfunduar në vitin 2018. Po atë vit, pas mbarimit të shkollës së mesme, hyn në Fakultetin e Arteve të Aplikuara, në degën e Qeramikës. Ekspozitën e fundit të shkollës së mesme ajo e ka mbajtur në ndërtesën e Politikës në Beograd në vitin 2018 dhe ekspozitën e diplomimit me Fakultetin në vitin 2023, në kinemanë Ballkan, po ashtu në Beograd.

Dunja Škundrić (1999) rođena u Pančevu. Svoju umetničku karijeru počela je u Tehnoartu u Beogradu 2014, i završila 2018. Iste godine, nakon zavrsetka srednje škole upisuje Fakultet primenjenih umetnosti, odsek keramika. Imala je završnu izložbu srednje škole u zgradi Politike u Beogradu 2018.godine, te diplomsku izložbu s Fakultetom 2023.godine, u bioskopu Balkan, takođe u Beogradu.

Dunja Škundrić (1999) was born in Pančevo. She started her artistic career at Tehnoart in Belgrade in 2014 and completed it in 2018. The same year, after finishing high school, she enrolled in the Faculty of Applied Arts, majoring in ceramics, and she slowly completed it. She had her final exhibition of high school in the Politika building in Belgrade in 2018, and her graduation exhibition with the faculty in 2023 at the Balkan cinema, also in Belgrade.

Katarina Drenjanin

Crna kuća

Želela sam da ovim umetničkim delom izrazim neka bolna sećanja prikupljenai tokom saznavanja o nasilju devedesetih krajem prošlog veka, što ostaje teško za shvatanje i bolno za podsećanje. Setila sam se slika rupica od metaka u zidovima doma jedne albanske porodice, kao i priče o albanskoj porodici koja je ubijena u svom domu dok su spavali noću. Htela sam da ponovo stvorim prostor koji podseća na dom - sobu s prozorom i vratima. Unutra je samo mrak i jedna stolica za sedenje, što evocira izolaciju i strahotu u šta se dom može pretvoriti u vremenima ratova i sukoba.

Shtëpi e zezë

Me këtë vepër arti kam dashur të shpreh disa kujtime të dhimbshme të mbledhura gjatë mësimit për dhunën e viteve të fundit të shekullit të kaluar, e cila mbetet e vështirë për t'u kuptuar dhe e dhimbshme për t'u kujtuar. M'u kujtuan fotografitë e vrimave të plumbave në muret e shtëpisë së një familjeje shqiptare, si dhe historia e një familjeje shqiptare që u vra në shtëpinë e tyre teksa flinin natën. Doja të rikrijoja një hapësirë që të kujton shtëpinë - një dhomë me një dritare dhe një derë. Brenda ka vetëm errësirë dhe një karrige të vetme për t'u ulur, e cila ngjall izolimin dhe tmerrin që një shtëpi mund të kthehet në kohë lufte dhe konflikti.

Black house

'Through this artwork I wanted to expresas some painful memories with this artwork, gathered during my learning about the violence of the 1990s at the end of the last century, which remains difficult to comprehend and painful to recall. I remembered the images of bullet holes in the walls of an Albanian family's home, as well as the story of an Albanian family that was killed in their home while they were sleeping at night. I wanted to recreate a space that resembles a home—a room with a window and a door. Inside, there is only darkness and one chair to sit on, evoking the isolation and horror that a home can become during times of war and conflict.

Megjithatë, doja që të kishte një derë që njerëzit mund të zgjidhnin ta hapnin ose ta mbyllnin, duke lënë pak dritë. Kur e ekspozova këtë vepër në mbarim të vitit të fundit në universitet verën e kaluar, disa njerëz patën reagime pozitive, duke e cilësuar këtë shtëpi si një vend të këndshëm, ku mund të pushojnë dhe të shpëtojnë nga zhurma dhe shpejtësia e botës së jashtme.

Ipak, želela sam da postoje vrata koja ljudi mogu da izaberu da otvore ili zatvore, puštajući malo svetlosti unutra. Kad sam izlagala ovo delo na kraju svoje završne godine na fakultetu prošlog leta, neki ljudi su imali pozitivne reakcije, opisujući ovu kuću kao mesto koje smatraju prijatnim, gde mogu da se odmire i pobegnu od buke i brzine spoljnog sveta.

Nevertheless, I wanted there to be a door that people can choose to open or close, letting in a bit of light. When I exhibited this work at the end of my final year at university last summer, some people had positive reactions, describing this house as a place they found pleasant, where they could rest and escape from the noise and speed of the outside world.

Katarina Drenjanin (2001) ka lindur në Beograd, ku është rritur dhe jeton ende. Në vitin 2020 ka mbaruar shkollën e mesme filologjike në Beograd dhe ka filluar me sukses Fakultetin e Arteve të Bukura në Beograd. Këtë vit ajo mbaroi studimet bazë dhe filloi studimet master në të njëjtin fakultet. Përveç studimeve për art, ai punon vullnetarisht në Teatrin Dah në Beograd, merr pjesë në projekte të ndryshme ndërkulturore dhe i pëlqen të udhëtojë, herë pas here mëson gjermanisht dhe i pëlqen të dalë me miqtë.

Katarina Drenjanin (2001) rođena je u Beogradu, gde je odrasla i živi i sada. Godine 2020, završila je Filološku gimnaziju u Beogradu i uspešno upisala Fakultet likovnih umetnosti u Beogradu. Ove godine je završila osnovne studije i započela master studije na istom fakultetu. Pored studija umetnosti, volontira u Dah teatru u Beogradu, učestvuje u različitim interkulturalnim projektima i voli da putuje, povremeno uči nemački jezik i voli da izlazi sa prijateljima.

Katarina Drenjanin (2001) was born in Belgrade, Serbia, and she has been living and growing up there ever since. In 2020 she graduated from the Philological High School in Belgrade and successfully enrolled in the Faculty of Fine Arts in Belgrade. This year she finished her Bachelor's studies and started her Master's studies at the same university. Apart from studying arts, she volunteers in Dah Theatre in Belgrade, participates in different intercultural projects, and loves to travel, learn German from time to time and to catch up with her friends.

Alsea Ymeri

Intimnost odrastanja u ono što zaista jesmo

Prvo delo je poster dimenzija 40x60 cm, a slika je akril na platnu dimenzija 50x70 cm. Nazvala sam ih "Intimnost odrastanja u ono što zaista jesmo", jer je najbolji poklon koga mi je ovo kulturno putovanje dalo - nova perspektiva u životu. Na početku sam bila tako mlada tako strana sebi da gotovo nisam ni postojala. Morala sam da krenem na ovo putovanje, da izađem u svet, da ga vidim, čujem i reagujem na njega da bih saznala ko sam, šta sam i šta želim da budem. Morala sam da stvorim svet u kojem mogu da živim.

Intimiteti i rritjes në atë që jemi në të vërtetë

Puna e parë është një poster me përmasa 40x60 cm, dhe piktura është akril në pëlhurë me përmasa 50x70 cm. I kam quajtur "Intimiteti i rritjes në atë që jemi në të vërtetë", sepse dhurata më e mirë që më dha ky udhëtim kulturor ishte një perspektivë e re në jetë. Në fillim isha aq e re, aq e huaj për veten time sa thuajse nuk ekzistoja. Më duhej të shkoja në këtë rrugëtim, të dilja në botë, të shihja, dëgjoja dhe reagoja ndaj saj për të zbuluar se kush jam, çfarë jam dhe çfarë dua të jem. Më duhej të krijoja një botë ku mund të jetoja.

The intimacy of growing into who you really are

The first one is a poster 40x60cm & the painting is acrylic on canvas 50x70cm. I've named them "The intimacy of growing into who you really are" because the best gift this cultural trip gave me was a new perspective in life. In the beginning I was so young and such a stranger to myself I hardly existed. I had to go on this trip, out into the world & see it & hear it & react to it to know who I am, what I am & what I want to be.. I have to create a world where I can live.

Nuk mund të jetoja në asnjërën nga botët që m'u ofruan - botën e dhunës seksuale, botën e abuzimit, botën e luftës, botën e politikës. Më duhej të krijoja botën time, si një klimë, një tokë, një atmosferë në të cilën mund të marr frymë, të sundoj dhe të rikrijoj veten përsëri kur jeta më shkatërron. Besoj se kjo është arsyeja për çdo "vepër timen artistike" dhe gjithë këtë. Si një flutur, unë mund të kaloj shumë errësirë dhe të bëhem diçka e bukur përsëri.

Nisam mogla da živim u bilo kojem od svetova koji su mi ponudeni - u svetu seksualnog nasilja, svetu zlostavljanja, svetu rata, svetu politike. Morala sam da stvorim svoj svet, poput klime, zemlje, atmosfere u kojoj mogu da dišem, vladam i ponovo se rekreiram kada me život uništi. Verujem da je to razlog za svako od mojih "umetničkih dela" i sve ovo. Kao leptir, mogu da prođem kroz mnogo tame i opet postanem nešto lepo.

I could not live in any of the worlds offered to me-the world of sexual assault,the world of abuse,the world of war,the world of politics.I have to create a world of my own,like a climate,a country,an atmosphere which I can breathe,reign & recreate myself when destroyed by living.That I believe,is the reason for any of my "artwork"& all of this.Like a butterfly,I can go through a great deal of darkness & still become something beautiful.

Alsea Ymeri (2002) ka lindur në Gjakovë. Ajo jeton atje vazhdimisht, duke marrë pjesë në ekspozita, punëtori artistike dhe ngjarje të tjera kulturore në qytete të ndryshme dhe vendeve të Ballkanit. Ajo ka përfunduar studimet e saj bazë në Fakultetin AAB në Prishtinë, Dega e Pikturës dhe Arteve Pamore. Ajo gjithashtu ka diplomuar në Akademinë e Filmit Kreativ në Pejë dhe ka qenë bashkë-regjisore në tre filma në Prifest.

Aljsea Imeri (2002) rođena je u Đakovici. Kontinuirano živi tamo, učestvujući na izložbama, umetničkim radionicama i drugim kulturnim događajima u različitim gradovima i zemljama Balkana. Osnovne studije završila je na AAB fakultetu u Prištini, odsek za slikarstvo i vizuelne umetnosti. Takođe je završila Akademiju kreativnog filma u Peći i korežirala tri filma na Prifestu.

Alsea Ymeri (2002) was born in Gjakova. Continuous living there while partaking in exhibitions and art workshops and other cultural events in different cities and Balkan countries. Studied BA of Painting and Visual Arts in the AAB college in Prishtina, also finished a creative filmmaking academy in Peja and co-directed three movies in Prifest.

Nikola Kašaš

Ruke koje pišu pomirenje

Interaktivna postavka pod nazivom "Ruke koje pišu pomirenje" predstavlja jedinstveno iskustvo koje spaja umetnost, simbole pomirenja između Beograda i Prištine i snažnu poruku građenja trajnog mira i tolerancije. Posetioci imaju priliku da učestvuju u stvaranju umetničkog dela ostavljajući otiske svojih desnih dlanova na postavljenom platnu, predstavljajući pruženu ruku pomirenja. Platno na zidu biće premeštano na različita izložbena mesta i tako će formirati platformu za one koji svojim doprinosom teže uspostavljanju zajedništva u okviru svih razločitosti koje deluju u formi prepreka. Simbolika desnog dlana ogleda se i u anatomskom kontekstu, te značaju gornje šuplje vene "vena cava superior" koja predstavlja fizičku povezanost između desnog dlana i srca.

Duart që shkruajnë pajtimin

Ekspozita interaktive e titulluar "Duart që shkruajnë pajtimin" përfaqëson një përvojë unike që ndërthur artin, simbolet e pajtimit midis Beogradit dhe Prishtinës dhe një mesazh të fortë për ndërtimin e paqes dhe tolerancës së qëndrueshme. Vizitorët kanë mundësinë të marrin pjesë në krijimin e një vepre arti duke lënë gjurmët e pëllëmbës së djathtë në pëlhurën e vendosur, duke përfaqësuar dorën e shtrirë të pajtimit. Pëlhura në mur do të zhvendoset në vende të ndryshme ekspozimi dhe do të formojë një platformë për ata që me kontributin e tyre përpiqen të vendosin unitetin brenda të gjitha dallimeve që veprojnë në formën e pengesave. Simbolika e pëllëmbës së djathtë pasqyrohet edhe në kontekstin anatomik dhe rëndësisë së venës të lartë të thatë "vena cava superiore", e cila përfaqëson lidhjen fizike midis pëllëmbës së djathtë dhe zemrës.

Hands that Write Reconciliation

The interactive installation titled "Hands That Write Reconciliation" offers a unique experience that combines art, symbols of reconciliation between Belgrade and Pristina, and a powerful message of building lasting peace and tolerance. Visitors have the opportunity to participate in the creation of an artwork by leaving prints of their right palms on a canvas, representing a hand extended in reconciliation. The canvas will be moved to various exhibition venues, forming a platform for those who seek to establish a sense of community amid all the differences that act as barriers. The symbolism of the right palm is also reflected in an anatomical context, highlighting the significance of the superior vena cava, which represents the physical connection between the right palm and the heart.

Nikolla Kashash (1994), u lind në Zrenjanin, ku mbaroi shkollën e mesme të muzikës me titullin bashkëpunëtor i muzikës - teoricien i muzikës dhe interpretues i muzikës - këngëtar solist. Ai ka performuar aktivisht si solist i pianos që nga viti 2015 në Serbi dhe rajon. Ai ka marrë pjesë në festivale ndërkombëtare të artit, promovime librash, hapje ekspozitash dhe projekte që synojnë forcimin e lidhjeve midis artistëve të vendeve të Ballkanit Perëndimor. Ai është aktiv në fushën e inkluzivitetit, pozitës sociale të personave me aftësi të kufizuara dhe grupeve të tjera specifike. Ai jeton dhe punon në vendlindjen e tij.

Nikola Kašaš (1994), roden je u Zrenjaninu gde završava srednju muzičku školu sa zvanjem muzičkog saradnika - teoretičara muzike i muzičkog izvođača - solo pevača. Kao solista za klavirom aktivno nastupa od 2015. godine u Srbiji i regionu. Učestvovao je na međunarodnim umetničkim festivalima, promocijama knjiga, otvaranjima izložbi te projektima koji imaju za cilj jačanje veza među umetnicima zemalja Zapadnog Balkana. Aktivan je na polju inkluzije, socijalnog položaja osoba sa invaliditetom i drugih specifičnih grupa. Živi i radi u rodnom gradu.

Nikola Kašaš (1994) was born in Zrenjanin, where he graduated from a music high school with a degree as a music associate - music theorist and music performer - solo singer. He has been actively performing as a solo pianist since 2015 in Serbia and the region. He has participated in international art festivals, book promotions, exhibition openings, and projects aimed at strengthening connections among artists from Western Balkan countries. He is active in the field of inclusion, the social status of people with disabilities, and other specific groups. He lives and works in his hometown.

Mateja Marković

Omaž Ženama u crnom

Ovo umetničko delo služi kao istorijska referenca na aktivističku grupu Žene u crnom, poznatu po tihim antiratnim protestima. U jednoj od svojih ikoničnih performansi, prepravile su ratne kacige u saksije za cveće, simboličan gest koji transformiše objekat nasilja u nešto što predstavlja život i rast. Sukob ratne kacige sa delikatnom i negujućom prirodom cveća ističe njihovu posvećenost miru i odbacivanje rata.

Homazh për Gratë në të Zeza

Kjo vepër arti shërben si një referencë historike për grupin e aktivisteve Gratë në të Zeza, të njohura për protestat e qeta kundër luftës. Në një nga shfaqjet e tyre ikonike, ato i kanë kthyer helmetat e luftës në vazo me lule, një gjest simbolik që e shndërron një objekt dhune në diçka që përfaqëson jetën dhe rritjen. Përplasja e helmetës së luftës me natyrën delikate dhe ushqyese të luleve nxjerr në pah përkushtimin e tyre ndaj paqes dhe refuzimit të luftës.

Homage to Woman in Black

This artwork serves as a historical reference to the Women in Black activist group, known for their silent anti war protests. In one of their iconic performances, they repurposed war helmets as flower pots, a symbolic gesture transforming an object of violence into one of life and growth. The juxtaposition of the war helmet with the delicate and nurturing nature of a flower highlights their commitment to peace and rejection of war.

Lindur në Beograd në vitin 2001. Aktualisht është student i masterit për media të reja në Fakultetin e Arteve të Bukura në Beograd. Ai ka marrë pjesë në ekspozita grupore, si “Qëndrime dhe Forma 2” në Muzeun e Artit Bashkëkohor të Vojvodinës, “Seksi dhe Politika” në Festivalin BLArt në Banja Luka dhe “THESE ROOTS ARE MADE FOR WALKING” në Kunsthalle Herbsthausen në Gartow, Gjermani. Është anëtar i kolektivit të artit “The Radical Boyz”

Rođen u Beogradu 2001. godine. Trenutno je master student novih medija na Fakultetu likovnih umetnosti u Beogradu. Učestvovao je na grupnim izložbama, poput „Stavovi i forme 2“ u Muzeju savremene umetnosti Vojvodine, „Sex i Politika“ na BLArt festivalu u Banja Luci i „THESE ROOTS ARE MADE FOR WALKING“ u Kunsthalle Herbsthausen u Gartovu, Nemačka. Član je umetničkog kolektiva „The Radical Boyz“

Born in Belgrade in 2001. Currently a master student of new media at the Faculty of Fine Arts in Belgrade . Participated in group exhibitions such as „Stavovi i forme 2“ in the Museum of Contemporary Art of Vojvodina, „Sex i Politika“ BLArt festival in Banja Luka and „THESE ROOTS ARE MADE FOR WALKING“ Kunsthalle Herbsthausen in Gartow, Germany. A member of the art collective „The Radical Boyz“.

Erza Qorrolli

Putovanje bez granica

Istražuje emocionalni pejzaž mlade osobe koja se suočava sa složenostima programa Icebreakers u Prištini i Beogradu. Strip prikazuje sirove, nefiltrirane trenutke anksioznosti, sumnje i konačnog razumevanja, naglašavajući važnost autentičnih veza u nepoznatim okruženjima. Svaka scena služi kao trenutak uvida u unutrašnje misli i spoljašnje stvarnosti, otkrivajući način kako lična iskustva mogu premošćavati razlike i podsticati empatiju.

Udhëtimi pa kufij

Eksploron peizazhin emocional të një të riu që përballet me kompleksitetin e programit Icebreakers në Prishtinë dhe Beograd. Libri komik tregon momente të papërpunuara, të pafiltruara ankthi, dyshimi dhe kuptimi eventual, duke theksuar rëndësinë e lidhjeve autentike në mjedise të panjohura. Çdo skenë shërben si një moment i depërtimit në mendimet e brendshme dhe realitetet e jashtme, duke zbuluar mënyrën se si përvojat personale mund të kapërcejnë dallimet dhe të nxisin ndjeshmërinë.

A Journey Beyond Borders

Explores the emotional landscape of a young adult navigating the complexities of the Icebreakers program in Pristina and Belgrade. The comic captures raw, unfiltered moments of anxiety, doubt, and eventual understanding, emphasizing the importance of authentic connections in unfamiliar environments. Each panel serves as a snapshot of inner thoughts and external realities, revealing how personal experiences can bridge divides and foster empathy.

Erza Qorrolli (2004), ka lindur në Prishtinë. Që në moshë të re, ajo ka gjetur ngushëllim dhe shprehje në të gjitha format e artit, që ishte një fill i vazhdueshëm në jetën e saj. Ajo i kushtoi gjashtë vjet një kurs tradicional të artit, duke përsosur aftësitë e saj dhe duke thelluar pasionin e saj. Gjithmonë e gatshme për të mësuar dhe për t'u rritur, ajo kërkon në mënyrë aktive seminare dhe programe që e zhytin atë në botën e artit. Qoftë përmes pikturës, animacionit apo bashkëpunimit, ajo beson se çdo përvojë e pasuron mirëkuptimin dhe respektin e saj për krijimtarinë.

Erza Ćoroli (2004), rođena je u Prištini. Od malih nogu pronalazila je utehu i izraz u svim oblicima umetnosti, što je bila stalna nit njenog života. Posvetila je šest godina tradicionalnom umetničkom kursu, usavršavajući svoje veštine i produbljujući svoju strast. Uvek spremna da uči i raste, aktivno traži radionice i programe koji je uranjaju u svet umetnosti. Bilo kroz slikanje, animaciju ili saradnju, veruje da svako iskustvo obogaćuje njeno razumevanje i poštovanje kreativnosti.

Erza Qorrolli (2004) was born in Prishtina. From a young age, she found solace and expression in all forms of art, which has been a constant thread throughout her life. She dedicated six years to a traditional art course, honing my skills and deepening my passion. Always eager to learn and grow, she actively seeks out workshops and programs that immerse her in the world of art. Whether through painting, animation, or collaboration, she believes that each experience enriches her understanding and appreciation of creativity.

Milica Živanović

Koreni pomirenja

Ovo delo predstavlja simbolički prostor zajedništva i pomirenja između Srba i Albanaca, oslonjen na drevne spiritualne prakse i rituale naših predaka. Centralni element je drvo, simbol života i povezanosti, oko koga učesnici vezuju trakice i poruke ispunjene željama za mir, stvarajući zajedničku energiju i težnju ka pomirenju. Kamenje postavljeno oko drveta nosi lične želje za harmoniju, dok oltar, ispunjen biljkama, vodom, kristalima i mirisnim svećama, evocira simboliku drevnih rituala, spokoja i spiritualnosti. Ovaj interaktivni rad poziva sve na stvaranje zajedničkog prostora za mir i suživot, gde svaka osoba ostavlja svoj lični trag kao deo kolektivnog procesa pomirenja.

Rrënjët e pajtimit

Kjo vepër paraqet një hapësirë simbolike të bashkimit dhe pajtimit ndërmjet serbëve dhe shqiptarëve, bazuar në praktikat dhe ritualet e lashta shpirtërore të të parëve tanë. Elementi qendror është një pemë, një simbol i jetës dhe lidhjes, rreth së cilës pjesëmarrësit lidhin shirita dhe mesazhe të mbushura me dëshira për paqe, duke krijuar një energji të përbashkët dhe duke u përpjekur për pajtim. Gurët e vendosur rreth pemës mbartin dëshirat personale për harmoni, ndërsa altari i mbushur me bimë, ujë, kristale dhe qirinj aromatike, ngjall simbolikën e ritualeve të lashta, qetësisë dhe spiritualitetit. Kjo vepër interaktive fton të gjithë të krijojnë një hapësirë të përbashkët paqeje dhe bashkëjetese, ku secili person të lërë gjurmën e tij personale si pjesë e procesit kolektiv të pajtimit.

Roots of Reconciliation

This work represents a symbolic space for unity and reconciliation between Serbs and Albanians, rooted in the ancient spiritual practices and rituals of our ancestors. The central element is a tree, symbolizing life and interconnectedness, around which participants tie ribbons and messages filled with intentions for peace, creating a shared energy and aspiration for reconciliation. The stones placed around the tree carry personal intentions for harmony, while the altar, filled with plants, water, crystals, and aromatic candles, evokes the symbolism of ancient rituals, tranquility, and spirituality. This interactive work invites everyone to create a common space for peace and coexistence, where each person leaves their personal mark as part of the collective process of reconciliation.

Milica Zhivanović është studente në Fakultetin Juridik dhe aktiviste shumëvjeçare për të drejtat e njeriut. Pasioni i saj për artin dhe shprehjen kreative reflektohet në punën e saj me të rinjtë, ku ajo përdor teknikat e dramës dhe teatrit si mjet për përfshirje sociale, ndjeshmëri dhe mirëkuptim. Nëpërmjet punës së tij, ajo shtyn të rinjtë të vënë në dyshim normat shoqërore dhe të bëhen agjentë të ndryshimit.

Milica Živanović je studentkinja Pravnog fakulteta i dugogodišnja aktivistkinja za ljudska prava. Njena strast prema umetnosti i kreativnom izražavanju ogleda se u radu sa mladima, gde koristi dramske i teatar tehnike kao sredstvo za socijalnu inkluziju, empatiju i razumevanje. Svojim radom osnažuje mlade da preispitaju društvene norme i postanu nosioci promena.

Milica Živanović is a law student and a long-time human rights activist. Her passion for art and creative expression is reflected in her work with youth, where she uses drama and theater techniques as a means for social inclusion, empathy, and understanding. Through her efforts, she empowers young people to question social norms and become agents of change.

Aulona Hoxha

Upoznajte Ledolomce

Moj rad se zasniva na knjizi sećanja/strip magazina koji je zabeležio suštinu našeg zajedničkog putovanja. Cilj je da prikaže više od samog skupa umetničkih dela; kreativnim ilustracijama i narativima, pokazaće naš kolektivni rast, povezanost i inspiraciju koju smo stekli jedni od drugih. Prikazan je svaki učesnik naše grupe u svom prepoznatljivom stilu karikature. Ove karikature neće prikazivati samo fizičke sličnosti, već će takođe naglašavati ličnost svake osobe i jedinstveni uticaj koji su imale na našu grupu. Svaki portret postavljen je u određenu geografsku lokaciju s našeg putovanja, vizuelno predstavljajući fizičke, emocionalne i duhovne staze koje smo zajedno prošli. Ova knjiga može da služi i kao lični suvenir i kao izvor inspiracije, ilustrujući moć ljudske povezanosti, pripovedanja i saradnje.

Njihuni me Akullthyesit

Puna ime bazohet në një libër me kujtime/komike që kap thelbin e udhëtimit tonë të përbashkët. Synimi është të tregojë më shumë sesa thjesht një koleksion veprash artistike; ilustrimet dhe rrëfimet krijuese, do të tregojnë rritjen tonë kolektive, lidhjen dhe frymëzimin që kemi marrë nga njëri-tjetri. Secila/i pjesëmarrës/e e/i grupit tonë shfaqet në stilin e tij të veçantë të karikaturës. Këto karikatura jo vetëm që do të tregojnë ngjashmëri fizike, por do të nxjerrin në pah edhe personalitetin e çdo personi dhe ndikimin unik që ata kanë pasur në grupin tonë. Secili portret vendoset në një vendndodhje specifike gjeografike të udhëtimit tonë, duke përfaqësuar vizualisht shtigjet fizike, emocionale dhe shpirtërore që kemi kaluar së bashku. Ky libër mund të shërbejë si një suvenir personal dhe një burim frymëzimi, duke ilustruar fuqinë e lidhjes njerëzore, tregimit dhe bashkëpunimit.

Meet the Icebreakers

My work is based on a memory book/comic magazine that captures the essence of our shared journey. The goal is to showcase more than just a collection of artworks; through creative illustrations and narratives, it will reflect our collective growth, connections, and the inspiration we have gained from one another. Each participant in our group has been illustrated in my distinctive caricature style. These caricatures will not only depict physical likenesses but will also highlight each individual's personality and the unique impact they have had on our group. Each portrait is set against a specific geographical location from our journey, visually representing the physical, emotional, and spiritual paths we have traversed together. This book can serve both as a personal keepsake and a source of inspiration, illustrating the power of human connection, storytelling, and collaboration.

Aulona Hoxha (1993), lindur dhe rritur në Prishtinë. Me profesion arkitekthe, por me zemër ilustruese. Ajo ndërthur njohuritë e saj arkitekturore me pasionin e saj për ilustrimin për të krijuar vepra arti shumëngjyrëshe. Me artin e saj, ajo sjell në jetë personazhet, duke marrë frymëzim nga realiteti dhe imagjinata. Secili ilustrim përdor ngjyrën për të ngjallur emocione dhe për të treguar histori unike, duke festuar personalitetet e ndryshme që e frymëzojnë.

Auljona Hodža (1993), rođena i odrasla u Prištini. Po obrazovanju arhitekta, a po duši ilustratorka. Spaja svoje arhitektonsko znanje sa strašću prema ilustraciji, kako bi stvarala živopisna umetnička dela. Svojom umetnošću oživljava likove, crpeći inspiraciju iz stvarnosti i mašte. Svaka ilustracija koristi boje kako bi izazvale emocije i ispričale jedinstvene priče, slaveći raznolike ličnosti koje je inspirišu.

Aulona Hoxha (1993), born and raised in Prishtina. By education, an architect; by passion, an illustrator. She combines her architectural knowledge with her love for illustration to create vibrant artworks. Through her art, she brings characters to life, drawing inspiration from both reality and imagination. Each illustration uses color to evoke emotions and tell unique stories, celebrating the diverse personalities that inspire her.

Aleksandra Davinić

Nit po nit

Teret prošlosti je težak, ali je nešto s čime se moramo suočiti, čak i kada ne znamo odakle da počnemo. Od malih nogu učeni smo da nosimo breme nacionalne i etničke pripadnosti, kao obeležja koje nesvesno oblikuje naše međusobne odnose i određuje način na koj doživljavamo svet oko nas. Sećanja na nasilje i stradanje često su prenošena s generacije na generaciju, u pričama, kolektivnim mitovima, pa čak i u tišini neizgovorenih trauma. Svako ovde nosi delić tog tereta, bilo kroz lične priče, bilo kroz kulturološki pejzaž ispunjen spomenicima, godišnjicama i bolnim podsećanjima. Da li smo zaista slobodni da definišemo sebe, ili smo uvek vezani za priče naših predaka, za narative koje su drugi konstruisali pre nego što smo se rodili?

Fije për fije

Barra e së kaluarës është e rëndë, por është diçka me të cilën duhet të përballemi, edhe kur nuk e dimë nga t'ja fillojmë. Që në moshë të re, jemi mësuar të mbajmë barrën e përkatësisë kombëtare dhe etnike, si karakteristika që formësojnë në mënyrë të pandërgjegjshme marrëdhëniet tona të ndërsjella dhe përcaktojnë mënyrën se si e përjetojmë botën përreth nesh. Kujtimet e dhunës dhe vuajtjeve shpesh përcillen brez pas brezi, në histori, mite kolektive, madje edhe në heshtjen e traumave të patreguara. Të gjithë këtu mbajnë një pjesë të kësaj barre, qoftë përmes historive personale, qoftë përmes peizazhit kulturor të mbushur me monumente, përvjetorë dhe kujtime të dhimbshme. A jemi vërtet të lirë të përcaktojmë veten, apo jemi gjithmonë të lidhur me historitë e paraardhësve tanë, me rrëfimet që të tjerët ndërtuan para se ne të lindnim?

Thread by Thread

The weight of the past is heavy, yet it is something we must confront, even when we do not know where to begin. From a young age, we are taught to carry the burden of our national and ethnic identity as a hallmark that unconsciously shapes our relationships and determines how we perceive the world around us. Memories of violence and suffering are often passed down from generation to generation, woven into stories, collective myths, and even the silence of unspoken traumas. Each of us carries a piece of this burden, whether through personal narratives or through a cultural landscape filled with monuments, anniversaries, and painful reminders.

Are we truly free to define ourselves, or are we forever tethered to the stories of our ancestors, to narratives constructed by others long before our birth?

Duket se identitetet tona janë të ndërthurura me këtë trashëgimi dhe gjendemi në një rreth vicioz të përsëritjes së historisë, të paaftë për t'u çliruar plotësisht nga rolet e imponuara. Për mua ajo histori është si shumë fije të ngatërruara, të cilat nuk i kam ngatërruar unë, por nyjet e të cilave tani po i zgjidh ngadalë dhe me kujdes. Instalacioni "Fije për fije" buron nga një nevojë e thellë e brendshme për të eksploruar nuancat emocionale të trashëgimisë, si në nivel personal ashtu edhe social. Kjo vepër merret me hulumtimin e kujtesës kolektive dhe personale, si dhe me proceset e kujtesës dhe marrëdhëniet tona me ngjarjet historike në të cilat nuk ishim pjesë, por që formësojnë të tashmen tonë çdo ditë. Me këtë vepër përpiqem të hap një dialog për atë që na ndan, por edhe për atë që na bashkon. Sfida më e madhe qëndron në këtë - si të përballemi me atë trashëgimi.

Čini se da su naši identiteti isprepleteni s ovim nasleđem, a mi se nalazimo u začaranom krugu ponavljanja istorije, nesposobni da se u potpunosti oslobodimo nametnutih uloga. Za mene, ta istorija je poput mnoštva zamršenih niti, koje nisam ja upetljala, ali čije čvorove sada polako i pažljivo razvezujem. Instalacija "Nit po nit" proističe iz duboke unutrašnje potrebe da istražim emotivne nijanse nasleđa, kako na ličnom, tako i na društvenom planu. Ovo delo se bavi istraživanjem kolektivnog i ličnog sećanja, kao i procesima pamćenja i našim odnosima prema istorijskim događajima čijih nismo bili deo, ali koji svakodnevno oblikuju našu sadašnjost. Ovim radom, nastojim da otvorim dijalog o onome što nas deli, ali i o onome što nas spaja. Najveći izazov leži u tome - kako se nositi sa tim nasleđem.

It seems our identities are intertwined with this legacy, and we find ourselves in a vicious cycle of historical repetition, unable to fully break free from imposed roles. For me, this history is like a tangle of intricate threads that I did not entangle, yet whose knots I am now slowly and carefully unraveling. The installation "Thread by Thread" arises from a deep inner need to explore the emotional nuances of inheritance, both personally and socially. This work investigates collective and personal memory, as well as the processes of remembrance and our relationships with historical events in which we were not participants but which shape our present daily. Through this work, I aim to open a dialogue about what divides us and what unites us. The greatest challenge lies in how to grapple with this legacy—how to understand it without allowing it to consume us.

Kako ga razumeti, a ne dozvoliti mu da nas proguta. Ovaj rad predstavlja manifestaciju te unutrašnje borbe, jer uprkos svemu, u meni postoji snažna želja za mirom i razumevanjem.

Namera mi je da moja umetnost postane katalizator za emocionalno i intelektualno preispitivanje — prostor u kome posetioci mogu prepoznati sopstveni odnos prema prošlosti i razmisliti o mogućnostima za drugačiju budućnost.

Pitanje je, da li smo spremni da promenimo svoja uverenja i istine?

Da li smo spremni da se upustimo u zajednički čin razmršivanja niti naše prošlosti?

Si ta kuptojmë, por të mos lejojmë që të na gëlltisë. Kjo vepër është një manifestim i asaj lufte të brendshme, sepse pavarësisht gjithçkaje, tek unë ekziston një dëshirë e fortë për paqe dhe mirëkuptim.

Synimi im është që arti im të bëhet një katalizator për pyetjet emocionale dhe intelektuale - një hapësirë ku vizitorët mund të njohin marrëdhëniet e tyre me të kaluarën dhe të mendojnë për mundësitë për një të ardhme të ndryshme. Pyetja është, a jemi gati të ndryshojmë bindjet dhe të vërtetat tona?

This work represents a manifestation of that internal struggle, as despite everything, there exists within me a strong desire for peace and understanding. My intention is for my art to become a catalyst for emotional and intellectual reflection—a space where visitors can recognize their own relationship to the past and contemplate possibilities for a different future. The question is, are we ready to change our beliefs and truths? Are we prepared to engage in a collective act of untangling the threads of our past?

Aleksandra Daviniq (2002) është një artiste e re e lindur dhe e rritur në Beograd. Pas mbarimit të shkollës së mesme filologjike në Beograd, në vitin 2021, ajo u pranua në Fakultetin e Arteve të Aplikuara, ku aktualisht studion për animacion në Departamentin e Grafikës së Aplikuar. Gjatë viteve, ajo ka ekspozuar në shumë ekspozita grupore dhe festivale arti. Krahas studimeve, Aleksandra ishte aktive dhe ka marrë pjesë në shumë projekte dhe rezidenca artistike dhe ka fituar shumë çmime për punën e saj. Ajo e shpreh vizionin e saj artistik përmes mediave të ndryshme, duke përfshirë animacionin, fotografinë, vizatimin, kolazhin dhe grafikën. Krahas punës së saj në fushën e kulturës dhe artit, ajo është thellësisht e përkushtuar ndaj aktivizmit, veçanërisht në fushën e feminizmit dhe aktivizmit të paqes.

Aleksandra Davinić (2002) je mlada umetnica rođena i odrasla u Beogradu. Nakon završetka Filološke gimnazije u Beogradu, 2021.godine, primljena je na Fakultet primenjenih umetnosti, gde trenutno studira animaciju na odseku primenjene grafike. Tokom godina izlagala je na mnogim grupnim izložbama i umetničkim festivalima. Osim studija, Aleksandra je bila aktivna i učestvovala je u mnogim umetničkim projektima i rezidencijama i dobila mnoge nagrade za svoj rad. Izražava svoje umetničko viđenje kroz različite medije, uključujući animaciju, fotografiju, crtež, kolaž i grafiku. Pored svog rada u oblasti kulture i umetnosti, duboko je posvećena aktivizmu, posebno u oblastima feminizma i mirovnog aktivizma.

Aleksandra Davinić (2002) is a young artist born and raised in Belgrade. After graduating from the Philological High School in Belgrade in 2021, she was accepted into the Faculty of Applied Arts, where she is currently studying animation in the Applied Graphics department. Over the years, she has exhibited her work in numerous group exhibitions and art festivals. In addition to her studies, Aleksandra has been active in many artistic projects and residencies, receiving several awards for her work. She expresses her artistic vision through various media, including animation, photography, drawing, collage, and printmaking. Besides her work in the cultural and artistic fields, she is deeply committed to activism, particularly in feminism and peace activism.

Diona Kusari

Ali tamo kuće nemam

Korišćenje simbola (zastava, privlačnih fraza, registarskih oznaka, grafitnog umetničkog dela, tekstova pesama) posreduje javni diskurs o narativu – koji je izgrađen i diskriminišući – proizvodi 'hiperrealnost' koja počinje da diktira kako delujemo kao politički agenti u ime države. Ove vizuelne prezentacije proizvode simboličku razmenu i akcije koje dotiču emocije ljudi i njihove prošle traume, ne uspevajući da razumeju realnost na terenu za Albance i Srbe. Država, pop kultura i masmedia nas više usmeravaju ka tome šta da verujemo, nesmetani od osećaja raseljenosti i otuđenja koje stvara ova pripovest. Umetnica usvaja, deformiše i razlaže neke od ovih materijala povezanih s konceptom srpske zemlje.

Por unë nuk kam shtëpi atje

Përdorimi i simboleve (flamujve, frazave tërheqëse, targave të makinave, artit të grafitëve, teksteve të këngëve) ndërmjetëson diskursin publik mbi narrativën – e cila është e ndërtuar dhe diskriminuese – fabrikon një 'hiperrealitet' që fillon të diktojë se si ne veprojmë si agjentë politikë në emër të shtetit. . Këto paraqitje vizuale prodhojnë shkëmbim simbolik dhe veprime të cilat prekin emocionet e njerëzve dhe traumat e kaluara, duke dështuar të kuptojnë realitetin në terren për shqiptarët dhe serbët. Shteti, kultura pop dhe masmedia më tepër na shtyjnë në drejtim se asaj se çfarë të besojmë, të pashqetësuar nga ndjesia e shpërnguljes dhe e tjetërsimit që prodhon kjo rrëfim. Artisti përvetëson, deformon dhe zbërthen disa nga këto materiale të lidhura me konceptin e tokës së serbëve.

But I don't have a house there

The use of symbols (flags, catchphrases, car plates, graffiti art, song lyrics) mediates public discourse on narrative—which is constructed and discriminatory—fabricates a 'hyperreality' that begins to dictate how we act as political agents on behalf of the state. These visual representations produce symbolic exchange and actions which prey on people's emotions and past traumas, failing to grasp the reality on the ground for Albanians and Serbs. The state, pop culture and mass media rather play us in the direction of what to believe, unfazed by the feeling of displacement and alienation that this narrative produces. The artist appropriates, distorts, and disintegrates some of these materials tied to the concept of the land of the Serbs.

Duke i dhënë vetes lirinë për t'u përfshirë me këto simbole dhe për të krijuar variacione dhe kuptime të reja, ajo rimerr pavarësinë mbi diskursin. Duke imituar fenomenet e internetit si 'meaningwave' dhe 'core core' dhe duke u nxjerrë nga teoria e Baudrillardit për katër fazat e shenjës, puna fokusohet në përdorimin e gjuhës simbolike dhe se si ajo prodhon një efekt real e të prekshëm.

Dajuci sebi slobodu da se angazuje sa ovim simbolima i stvaru nove varijacije i značenja, ona ponovo stiče nezavisnost nad diskursom. Imitirajući fenomene interneta kao što su 'meaningwave' i 'core core' i oslanjajući se na Baudrillardovu teoriju o četiri faze simbola, rad se fokusira na korišćenje simboličkog jezika i način na koji on proizvodi realan i oipljiv efekat.

By giving herself the freedom to engage with these symbols and create new variations and meanings, she reclaims autonomy over the discourse. Mimicking internet phenomena such as 'meaningwave' and 'core core' and drawing from Baudrillard's theory of the four stages of the sign, the work focuses on the use of symbolic language and how it produces a real, tangible effect.

Diona Kusari është një artiste, shkrimtare dhe ndërmjetëse kulturore multidisiplinare me bazë në Prishtinë. Ajo punon me mediumet e instalacionit, video artit, performancës, filmit të shkurtër dhe poezisë. Puna e saj fokusohet në bërjen e dukshme të njohurive të errëta, simbolike që dëshmohen në praktikat ezoterike dhe primitive. Ajo është pjesë e Kolektivit Potpuri, i cili fokusohet në kërkimin eksperimental, prodhimin e njohurive të vetëorganizuara dhe të decentralizuara, pjesë e të cilit është gazeta e parë eksperimentale, e pavarur dhe artizanale në vend, dhe është pjesë e nismës së parë bashkëpunuese që piloton programet artistike dhe kulturore të ndërmjetësimit në kuadër të institucioneve kulturore në Prishtinë. Ajo ka punuar me organizata të shoqërisë civile në Prishtinë dhe në rajon në projekte të ndryshme kërkimore, arsimore dhe avokuese për shtatë vjet.

Diona Kusari je multidisiplinarna umetnica, spisateljica i kulturna posrednica sa sedištem u Prištini. Radi u medijima instalacije, video umetnosti, performansa, kratkog filma i poezije. Njen rad se fokusira na osvetljavanje nejasnog, simboličkog znanja koje se može videti u ezoteričnim i primitivnim praksama. Deo je Potpuri kolektiva, koji se bavi eksperimentalnim istraživanjem, samorganizovanom i decentralizovanom proizvodnjom znanja, u okviru kojeg se proizvodi prvi eksperimentalni, nezavisni i rukotvorinski časopis u zemlji, kao i deo prve saradničke inicijative koja testira programe umetničke i kulturne posredovanja unutar kulturnih institucija u Prištini. Radila je sa organizacijama civilnog društva u Prištini i regionu na raznim istraživačkim, obrazovnim i zagovaračkim projektima tokom sedam godina.

Diona Kusari is a multidisciplinary artist, writer and cultural mediator based in Pristina. She works with the mediums of installation, video art, performance, short film and poetry. Her work focuses on making the opaque, symbolic knowledge that is witnessed in esoteric and primitive practices visible. She is part of the Potpuri Collective, which focuses on experimental research, self-organized and decentralized knowledge production, as part of which the first experimental, independent and handicraft newspaper in the country is produced, and is part of the first collaborative initiative which pilots arts and cultural mediation programs within the cultural institutions in Pristina. She's worked with civil society organizations in Pristina and the region on various research, educational and advocacy projects for seven years.

Sunčica Vuletić

Osećaj degradacije

U konzervatorskoj praksi oštećenja se često javljaju u više slojeva i nisu uvek vidljiva na površini. Svaka faza zahteva vreme i pažljiv pristup kako bi se očувала umetnička vrednost i integritet dela. Do narušavanja tog integriteta dolazi zanemarivanjem etike i lošim kvalitetom rada. Pravidno se stiče utisak da je delo sanirano; međutim, takve intervencije su kratkoročne i često dolazi do propusta i dubljih problema. Delo ostaje oštećeno u svojoj strukturi i nastavlja da degradira ispod površine. Sličan problem može se primetiti u društvenoj stvarnosti Balkana.

Ndjenja e degradimit

Në praktikën e konservimit, dëmtimi shpesh ndodh në shtresa të shumta dhe nuk është gjithmonë i dukshëm në sipërfaqe. Çdo skenë kërkon kohë dhe një qasje të kujdesshme për të ruajtur vlerën artistike dhe integritetin e veprës. Shkelja e këtij integriteti ndodh nga neglizhenca e etikës dhe cilësia e dobët e punës.

Të krijohet përshtypja sipërfaqësore se vepra është riparuar; megjithatë, ndërhyrjet e tilla janë afatshkurtra dhe shpesh çojnë në lëshime dhe probleme më të thella. Vepra mbetet e dëmtuar në strukturën e saj dhe vazhdon të degradojë nën sipërfaqe. Një problem i ngjashëm mund të vërehet në realitetin social të Ballkanit.

Sense of Degradation

In conservation practice, damage often occurs in multiple layers and is not always visible on the surface. Each phase requires time and a careful approach to preserve the artistic value and integrity of the work. This integrity can be compromised by neglecting ethics and poor-quality work. A superficial impression may suggest that a piece has been restored; however, such interventions are short-term, often overlooking deeper issues. The work remains structurally damaged and continues to degrade beneath the surface. A similar problem can be observed in the social reality of the Balkans.

Autoritetet shpesh krijojnë iluzione të stabilitetit dhe prosperitetit, duke u fokusuar në aspektet pozitive të rritjes ekonomike dhe projekteve infrastrukturore, duke injoruar realitetin kompleks dhe të thellë emocional të njerëzve. Rrënojat dhe muret e rrëzuara pasqyrojnë gjendjen e komunitetit, ndërsa shpejtësia e rehabilitimit të tyre krijon përshtypjen e fshirjes së problemit nën tapet, sikur asgjë të mos kishte ndodhur. Kjo gjithashtu cenon integritetin e njerëzve, përvojat e luftës të të cilëve formuan ndjenja të përhershme të frikës, pasigurisë, fajit, urrejtjes dhe dyshimit. Është e nevojshme të kultivohet një kuptim më i thellë dhe një qasje që jo vetëm zgjidh problemet sipërfaqësore, por gjithashtu merret me shtresat e fshehura të dhimbjes dhe traumës që formësojnë realitetin tonë.

Vlasti često kreiraju prividnu sliku o stabilnosti i prosperitetu, fokusirajući se na pozitivne aspekte ekonomskog rasta i infrastrukturnih projekata, dok se zanemaruje složena i duboka emocionalna stvarnost ljudi. Ruševine i oronuli zidovi odražavaju stanje zajednice, dok brzina njihove sanacije stvara utisak guranja problema pod tepih, kao da se ništa nije dogodilo. Ovim se narušava i integritet ljudi, čija su ratna iskustva oblikovala trajne osećaje straha, nesigurnosti, krivice, mržnje i sumnje. Potrebno je negovati dublje razumevanje i pristup koji ne samo da rešava površinske probleme, već se bavi i skrivenim slojevima bola i trauma koji oblikuju našu stvarnost.

Authorities often create an illusory picture of stability and prosperity, focusing on the positive aspects of economic growth and short-term infrastructure projects, while neglecting the complex and profound emotional reality of the people. Ruins and dilapidated walls reflect the state of the community, while the speed of their restoration creates the impression of sweeping problems under the rug, as if nothing has happened. This undermines the integrity of individuals whose wartime experiences have shaped lasting feelings of fear, insecurity, guilt, hatred, and suspicion. There is a need to cultivate a deeper understanding and an approach that not only addresses superficial issues but also engages with the hidden layers of pain and trauma that shape our reality.

Sunçica Vuletiq (2000), lindur dhe rritur në Tërstenik, ku ka mbaruar shkollën e mesme dhe vazhdon shkollimin e mëtutjeshëm në Fakultetin e Arteve të Aplikuara në Departamentin për Konservim dhe Restaurim të Pikturave dhe Veprave të Artit në Letër, kryesisht merret me çështjen e pikturave murale dhe trashëgimisë kulturore të paluajtshme.

Sunčica Vuletić (2000), rođena i odrasla u Trsteniku gde završava gimnaziju i svoje dalje školovanje nastavlja na Fakultetu primenjenih umetnosti na Odseku za konzervaciju i restauraciju slika i umetničkih dela na papiru, pretežno se bavi problematikom zidnih slika i nepokretne kulturne baštine.

Sunčica Vuletić (2000) was born and raised in Trstenik, where she completed high school. She continued her education at the Faculty of Applied Arts, specializing in the conservation and restoration of paintings and artworks on paper, primarily focusing on the issues surrounding murals and immovable cultural heritage.

Thank you!

Catalog Design:
Aleksandra Davinić